

Gavelis ir Kunčinas prakalbo angliškai

Dalia Cidzikaitė

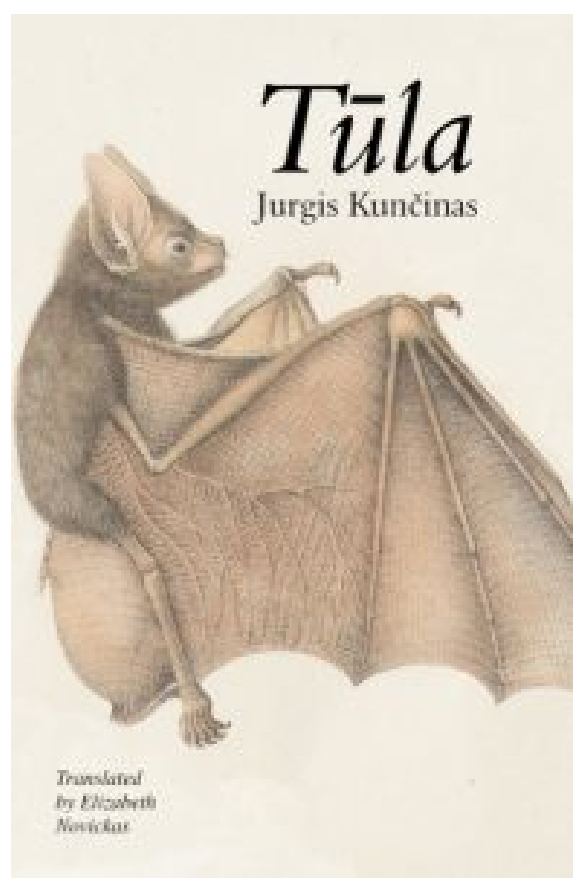
Sovietmečio pabaigoje ir iškart po to sukurta lietuvių literatūra besidomintis anglakalbis skaitytojas nudžiugs, sužinojęs, jog Čikagoje įsikūrusi leidykla „Pica Pica Press“ neseniai išleido net dviejų tuo laikotarpiu parašytų romanų: Ričardo Gavelio *Vilniaus pokeris* (1989) ir Jurgio Kunčino *Tūla* (1993), vertimus į anglų kalbą. Abiejų vertimų autorė – JAV lietuvė E. Novickas.

Literatūrologai sutaria, jog abu romanai, perleisti net penkis kartus, yra svarbūs reiškiniai ne tik lietuvių literatūros, bet ir kultūros istorijoje. Jūratės Čerškutės nuomone, Gavelio knyga, išėjusi ribiniu Lietuvos istorijoje laikotarpiu, žymi labai svarbų lietuvių literatūros lūžį, o, mėginant suvokti nepriklausomybės laikais parašytos lietuvių literatūros pradžia, ji yra atskaitos taškas. Pasak Vytauto Rubavičiaus, su šiuo romanu į lietuvių literatūrą ateina miestas ir kūnas. Jam antrina Jūratė Sprindytė, šį Gavelio kūrinį matanti kaip iškaiminimo lūžį. Aleksandras Krasnovas pastebi, jog *Vilniaus pokeris* „iš to laiko literatūros išsiskyrė nepaprastai aštriu, plačiu ir konceptualių požiūriu į sovietinį laikotarpį, kaip į ištisą ideologinę sistemą“. Be to, priduria jis, „šis kūrinys pranoko ano laiko kūrinius konceptualių pasaulio suvokimu, matymu.“

Gavelio *Vilnius Poker* – nelengvas riešutėlis net ir gimtakalbiui skaitytojui. Knygos struktūra gana sudėtinga, daugiaplanė, todėl šį postmodernizmui, o literatūrologės Violetos Kelertienės nuomone, postkolonijizmui priskiriamą tekstą skaityti ir suvokti sunku net ir išsilavinusiam žmogui. Kelertienė pastebi, jog, padalytas į keturis pasakojimus pirmuoju asmeniu, romanas žaidžia su įvairiomis tų pačių įvykių versijomis, kurios paprastai prieštarauja ar net neigia pirmąjį

vieno iš kūrinio pagrindinių veikėjų – Vargalio – pasakojimą.

Vilniaus pokeris į anglų kalbą išverstas 2009 m. Pirmą kartą JAV leidyklos „Open Letter“ išleistas kūrinys sulaukė pripažinimo ir pateko į 25 geriausių verstinių metų knygų sąrašą. Itin didelio dėmesio sulaukė 2015 metais prancūzų kalba pasirodęs *Vilniaus pokeris*. Jį išleidusi leidykla romaną pristato kaip „šiuolaikinės lietuvių literatūros šedevrą“, o prancūzų literatūros kritikai jį vadina „tobulu“, „fantasmagorišku“, „genialiu“ ir lygina autorių su Kafka, Céline’u, Joyce’u, Faulkneriu, Orwellu ir kitais garsiais pasaulio rašytojais.

„Fatališka meilė, Vilniaus gatvelės užgulusi sovietmečio pilkuma, nerimo ir liūdesio slegiamas inteligentiškas jaunuolis – iš tokių vaizdų susiklostė geriausias J. Kunčino romanas“, – apie *Tūlą* rašo literatūros kritikas Valentinas Sventickas. Skirtingai nei *Vilniaus pokerio*, Kunčino romano siužetinė linija nesudėtinga. Pasakotojas aprašo laimingą savaitę, praleistą kartu su Tūla. Viskas pasikeičia po nelemtos judviejų kelionės susitikti su Tūlos tėvais, pasibaisėjusiais dukters pasirinkimu. Tūla prašo pagrindinio veikėjo grįžti į Vilnių, bet jis pasilieka Kaune, o, sutikęs pažįstamą Erną, išvyksta į Klaipėdą. Ilgainiui pasakotojas supranta padaręs lemtingą klaidą. Patekęs į psichiatrinę ligoninę,

naktimis pasivertęs šikšnosparniu lanko Tūlą jos kambarėlyje Užupyje. Po ligoninės jis patenka į alkoholizmu sergančių žmonių priverstinio gydymo įstaigą. Išėjęs iš kalėjimo išvyksta į Ukrainą ir Baltarusiją. Tūlą jis sutinka tik po trejų metų Vilniuje. Tuo metu ji gyvena Pagūdėje, savanoriškai užsidariusi pusrūsyje. Jie plaukia garlaiviu Nerimi į Valakampius, grįžta į miestą ir mylisi ant Vilnios kranto. Tai paskutinis jų susitikimas. Vėliau pasakotojas sužino, kad Tūla sudegė pirtelėje neaiškiomis aplinkybėmis, o jos palaikai yra užkasti miške, prie akmens. Pagrindinis veikėjas išsikasa jos palaikus ir perlaidoja, įmūrydamas į namo grindis.

Tiek Gavelio *Vilniaus pokeris*, tiek ir Kunčino *Tūla* yra Vilnių vaizduojantys ir

savaip šį miestą apdainuojantys romanai. Gavelio romano veiksmas daugiausia vyksta Vilniaus senamiesčio Pilies gatvėje ar netoli jos. Kunčino veikėjai, priklausantys Vilniaus bohemi, vaikšto Užupio gatvelėmis.

Šiandien visos tos vietos yra pasikeitusios kone neatpažįstamai – neliko ne tik prišniaukštų skersgatvių, tamsių, menkai apšviestų gatvelių, liūdnai atrodančių aptrupėjusių namų, bet ir jomis vaikščiojusių ir ten gyvenusių Gavelio *homo lituanicus* ar Kunčino „valkataujančio sovietmečio inteligento“.

Abu vertimus galima įsigyti apsilankius „Pica Pica Press“ svetainėje <http://www.picapica.press/home>, taip pat interneto svetainėje Amazon.com. Jei esate Vilniuje, užsukite į knygynus „Akademinė knyga“, „Rūdninkų knygynas“, „Mint Vinetu“ arba „Keistoteka“. O jei nenorite pirkti katės maiše, kviečiu abiejų romanų ištraukas pirma perskaityti „Pica Pica Press“ svetainėje: <http://www.picapica.press/books>

Nuotraukose: Gavelio ir Kunčino knygų anglų kalba viršeliai

pasauliolietuvis.lt